Varlık Yönetim Şirketleri ve Türkiye Ekonomisindeki Yeri

Asset Management Companies and the Place in the Turkish Economy

Ph.D. Candidate Ayşe Özge Artekin (Selçuk University, Turkey)

Prof. Dr. Haldun Soydal (Selçuk University, Turkey)

Abstract

With the crisis that started in our country in 2000s, those who owe the bank could not complete their payment obligations, the collection process was damaged and thus the number of problematic loans increased. However, as a result of structural deterioration, bank mergers were experienced, banks' capital was strengthened and many of them were seized by TMSF. This situation has created a distrust of the banking system. In order to change the negative perception, problematic loans which prevent the flow of funds should be solved. At this stage, Asset Management Company has become a need and started to operate in the financial markets of our country. The Asset Management Companies were established in the 1930s to solve the financial problems arising from the global economic crisis. Nowadays, these companies are formed according to the needs and shortcomings and become legal institutions which are effective in eliminating the negative effects of problem loans on banks.

In this study; the effects of problem loans, solutions, the process of emergence of companies in the world and in our country, its importance, aims, types, positive and negative aspects of banks and credit customers are examined. As a method of the study, domestic and foreign literature has been utilized and as a result of the study, it has been concluded that this problem has a positive effect on credit customers and banking system upon the transfer of problem loans to asset management companies.

1 Giriş

Bankacılık sektörünün ana faaliyet alanlarından biri olan krediler beraberinde kredi riskini de ortaya çıkarmaktadır. Kredi riski, banka müşterilerinin kredi talepleri neticesinde almış oldukları kredilerin kapsamında geri ödemeleri gereken anapara ve faizin bir kısmını ya da tamamını ödeyemeyerek yükümlülüklerini yerine getirmemeleri durumunu ifade etmektedir. Bu süreçten sonra bankanın takip altına aldığı ve sorunlu krediler kapsamı altına giren alacaklar, bankaların risk seviyesini artırarak verebilecekleri kredi hacmini negatif yönde etkilemektedir. Ayrıca sorunlu krediler; bilanço, sermaye yeterliliğine, karlılığa, likiditeye ve reel sektöre de etki etmektedir. Bu yüzden sorunlu kredilerin çözülmesi gerekmekte ve bu noktada da Varlık Yönetim Şirketleri (VYŞ) devreye girmektedir.

Varlık Yönetim Şirketleri, bankaların kredi kullanan banka müşterilerinden tahsil edemedikleri varlıklarını pazarlık ya da ihale yöntemi ile belirli bir iskonto kullanarak devralmakta ve bu alacakların takibini ve tahsilini gerçekleştirmektedirler. Çalışmada finansal piyasalarda faaliyet göstererek finansal bir aktör haline gelen ve giderek daha da profesyonelleşen varlık yönetim şirketlerinin rolleri ayrıntılı olarak açıklanmaya çalışılacaktır.

2 Sorunlu Krediler ve Etkileri

Kredi kelimesi Türk Dil Kurumu sözlüğünde “Güven, Saygınlık ve İtibar” olarak ifade edilmektedir. Literatürde kredi ile ilgili;

- Bir mevcudun belirli bir sürenin sonunda geri ödenmesi kaydıyla verilmesi ya da verilmiş bir varlığın ödenmesine veya bir taahhüdün yerine getirilmesine kefil olunmasıdır (Tokel, 2004:4).
- Bankaların kredi değerliliği konusunda bir karara ulaşabilmek için gerekli ve ilgili görülen çeşitli bilgi ve etkenlerin değerlendirilmesi sonucunda kredi talebinde bulunan bir gerçek ya da tüzel kişiye yasalar ve banka kredi politikası göz önünde bulundurularak, ihtiyaca uygun düşecek tutar ve vadede para, garanti veya kefalet vermek şeklinde tanınan olanak ve limittir (Parasız, 2007:331).
- Komisyon ve faiz almak suretiyle belirlenen bir vade için ödünç para vermektir (Öztürk, 2014:20).
- Bankaların kişi veya kuruluşlara, vadesi olan ve bir maliyet karşılığında geri ödemek üzere verdikleri borçtur (Black vd, 2009:39) gibi tanımlar bulunmaktadır.

Kredi, borçlanan açısından bir yükümlülük banka açısından ise bir varlıktır. Gelir düzeyleri bazı mal ve hizmetleri almaya yetmeyen tüketiciler ya da hammadde, bina, arsa ve makina vb. üretim yapmaya olanak sağlayan araçlara ihtiyaç duyan üreticiler bankalardan belirli bir faiz ve vade karşılığında kredi kullanmaktadırlar. Bu vade kısa, orta veya uzun olabilir. Bu bağlamda kredi, satın alma gücünün belirli bir süre için kiralınması olarak düşünülebilir (Öztürk, 2014:20-21).

Normal işlemlerde kredi vermemek satışları kısıtlar, satış hacmini düşürür ve birim maliyetleri artırır. Tüketicilere doğrudan satış yapan birçok işletme genellikle bunu nakit olarak yaparlar. Örneğin; süpermarketler,

fast food mağazaları, kafeler gibi... Bununla birlikte, işletmeler arası satışlarda nakit ticaretin uygulanamaz olduğunu düşünülür ve bu durum çoğunlukla satış hacminin büyümesi için bir engel oluşturmaktadır (Edwards, 2004:6).

En büyük aracı kurum olan bankalar, topladıkları fonları ağırlıklı olarak ihtiyaç sahibi olanlara kredi verirler. Ancak bu kredilerin zamanında geri ödenmemesi durumu sorunlu kredilerin (takipteki krediler) varlığını ortaya çıkarmaktadır. Kredi tam olarak vade gününde ödenmediğinde ya da bu ödemenin birkaç gün gecikmesi halinde kredi sorunlu krediler kapsamına girmemektedir. Bu ödememenin veya anlaşmanın “önemli şekilde” bozularak tahsilatın gecikmesi gerekmektedir. Ancak bu önem kredi türüne, gecikme süresine, firmanın birden fazla onaylı kredisinde aynı anda veya birinde gecikme olmasına göre değişebilir. Örneğin; bireysel kredilerde 1 taksitin gecikmesi, ticari kredilerde anaparanın vadesinden itibaren 30 gün gecikmesi bu kredileri sorunlu krediler sınıfına dâhil etmemektedir. Ancak, ticari kredilerde anaparanın vadesinden itibaren 90 gün geçmesi bu krediyi sorunlu kredi haline getirmektedir (Selimler, 2004: 11).

Kredilendirme bankaların en çok gelir elde ettiği faaliyet olmakla birlikte, bu süreçte ortaya çıkan sorunlu krediler bankalar için ciddi bir problem teşkil etmektedir. Bu yüzden bankaların sıklıkla karşılaştığı ve yönetmek durumunda olduğu risk, kredi riskidir. Kredi riski, en basit şekilde, bir banka borçlusu veya karşı tarafının, yükümlülüklerini kararlaştırılan şartlara uygun olarak yerine getirememesi potansiyeli olarak tanımlanmaktadır (Basel, 2000:1). Kredi riski aynı zamanda varsayılan risk, performans riski veya karşı taraf riski olarak da adlandırılmaktadır. Kredi de geri kazanılabilecek tutar arttıkça, risk de azalmaktadır (Brown and Moles, 2016:2).

Bankalar tarafından kullanılan kredilerin vadeleri gelmesine rağmen anapara ve faizinin ödenmemesi durumunda kredi takibe düşerek sorunlu bir kredi haline gelmektedir. Şekil 1’de 2007-2018 yılları arasında Türkiye’deki bankalar tarafından verilmiş tüm kredilerinin takipteki alacaklara yüzdesel olarak oranı gösterilmektedir.

Şekil 1. Türk Bankacılık Sektöründe Takipteki Kredilerin Toplam Krediler İçerisindeki Oranı (%) **Kaynak:** TC. Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2019.

Türkiye’de 2007-2018 yılları için ortalama değer yüzde 3.3 olup en yüksek oranın 2009 yılında yüzde 5.3 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Kriz dönemlerinde Türk bankacılık sektöründe takipteki krediler oranı artış göstermektedir. 2009 yılındaki artışın sebebi de 2008 yılında gerçekleşen ve etkisi tüm dünyada hissedilen küresel ekonomik krizdir. 2010 yılında krizin etkilerinin azalması ile birlikte bu düzey gerilemiştir. 2019 Ocak ayında ise bu oran artış göstererek yüzde 4 olmuştur.

Bankalarda yeterli derecede bir müşteri değerlendirmesi yapılmaması durumunda yanlış kredilendirme ve fiyatlandırma ile birlikte risk oluşmuş olur. Diğer taraftan bankalar kredi vermeden önce ne kadar da doğru müşteri kredi değerlik incelemesi yaparlarsa yapsınlar birçok nedenden dolayı sonradan da kredi riski oluşabilmektedir. Bu nedenle bankalar her türlü kötümser senaryoları, koşullardaki olası değişimleri ve bunun kredi alan müşteri üzerindeki etkilerini değerlendirmelidir. Kredi müşterisinin mali gücü ne kadar yüksek olursa olsun her kredi verilirken, gelecekte ortaya çıkması muhtemel bozulmalardan kaynaklanabilecek bir risk mutlaka bulunmaktadır (Koçyiğit ve Demir, 2014:224).

Müşteriler için risk politikaları iki türlü olabilir:

1. Maksimum satış ve kredi kontrolünün olmaması: Daha yüksek satış yapılması ve dolayısıyla daha yüksek karlar elde edilmesi kesinlikle mümkündür ancak müşterilerin portföyleri burada önem taşımaktadır. Daha yüksek satış yaparak kar eden şirket; fazladan kaynak kullanan, önceden tecrübesi olmayan, bilgisiz ya da daha az bilgi sahibi sayısız bilinmeyen müşteriyle uğraşmanın maliyetinin ve riskinin daha yüksek olduğunu görmektedir.

2. Selektif satışlar ve kredi kontrolü: Satışlar düşük olabilir, ancak bu satışlardan elde edilen kazanç çok daha güvenilir olacaktır. Kötü kredilerin zararı daha az olacak ve vade zamanlarında daha fazla faiz ödenecektir. Satışları olabildiğince geniş bir alana yaymak yerine, daha iyi bilinen müşterileri hedeflemek ve sonuçta satışlardan doğan riskleri en aza indirmektir(Edwards,2004:47).

Bir banka, kredi tahsis ederken daima çok yüksek ve çok düşük risk arasında bir orta yol bulması gerekmektedir. Eğer banka çok düşük düzeyde risk üstlenmeyi tercih ediyorsa doğal olarak pazardaki önemli pek çok fırsatı elinden kaçıracaktır. Öte yandan pazarda kaçırılan fırsatların maliyeti batan bir krediden çok daha az soruna neden olacaktır. Yüksek riskli ve sorunlu kredilerin bankaya olan maliyetleri şöyle sıralanabilir (Ağaoğlu, 1989: 286, İnkaya ve Şahbaz, 2014: 72):

- Banka bilançosunun aktif kalitesi ve kompozisyonu bozulur,
- Bankanın likiditesi bozulur,
- Sorunlu krediler nedeniyle banka özel karşılık ayırır,
- Karlılık ve sermayede olumsuz etki yaratır,
- Şube karlılığını olumsuz etkiler,
- Bankanın aktif-pasif yönetimi olumsuz etkilenir

Bahsedilen bu durumların yanı sıra aşağıdaki gibi olumsuzluklar da söz konusu olabilmektedir (Kavcıoğlu, 2003: 49):

- Sorunlu krediler nedeniyle ayrılan fonların, daha yüksek getirili alternatif alanlara yönlendirilmesi mümkün olmayacaktır.
- Sorunlu kredilerin daha yakın takibi gerektiğinden, idari giderlerin artmasına neden olacaktır.
- Sorunlu krediler, yöneticilerin zamanlarını daha verimli alanlara yönlendirmelerine engel olacaktır.
- Sorunlu kredilerin hukuki konularda önemli bir uzmanlığı gerektirmesi, yüksek düzeyde hukuki giderlere neden olacaktır.
- Bankalarda sorunlu kredilerin miktarı arttıkça, düşük getiri ve sınırlı büyümeden dolayı bankada çalışanların morali de olumsuz yönde etkilenecektir.

Bankalarda sorunlu kredilerin artması bankacılık sektörünü olumsuz etkilemesinin yanı sıra ülke ekonomisi üzerinde de olumsuz etkilere neden olmaktadır. Bu etkileri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Sipahi,2003:21-22).

- Maliyet enflasyonu yükselir: Bankalar, kar oranında bir düşüş yaşanmasına sebep olan sorun krediler yüzünden kredi faiz oranlarını yükseltmek durumunda kalırlar. Bazen kaynak maliyeti düşmüş olsa bile kredi faizlerini düşüremezler. Dolayısıyla bu durum maliyet enflasyonunda bir artışa neden olmaktadır.
- Vergi gelirleri düşer: Sorunlu krediler sebebiyle kârları azalan ve kredi maliyetlerinin yüksek olması nedeniyle de kârlarında bir eksilme söz konusu olan firmalardan devlet, daha az vergi almak durumunda kalmaktadır.
- Piyasa olumsuz etkilenir: Sorunlu kredilerin oranında görülen artış, bankaların iflası sonucunu doğurabilir. Piyasa üzerinde görülmesi olası bir şok etkisi, finansal açıdan sorunsuz olan bankalarda bile sorun yaşanmasına yol açabilir.
- Üretim ve istihdam konularında sıkıntı yaşanır: Sorunlu kredilerin artması sonucu banka, üretim, istihdam gibi konularda kredi kullanmak için piyasadan gelen talebi karşılamakta güçlük çekecektir. Böylelikle de ülke ekonomisi zarar görecektir.

Sorunlu krediler, görüldüğü üzere hem bankacılık sektöründe hem de ülke ekonomisinde birçok olumsuz sonuca neden olmaktadır. Bu yüzden sorunlu krediler üstesinden gelecek çözümlerin araştırılması gereklidir. Sorunlu kredilerin başka bir şirkete devredilmesi de bu yöntemlerden biridir. Bu aşamada “Varlık Yönetim Şirketleri” adı altındaki bu kuruluşlar sorunlu kredilerin çözülmesinde belirgin rol oynamaktadırlar.

3 Varlık Yönetim Şirketleri ve Günümüzdeki Faaliyetleri

Bankalarının bilançolarında tutulan takipteki kredi stoklarının yüksek oluşu, ülkeler için önemli bir finansal istikrar sorunudur. Banka kredi verme kanalındaki aksaklıklar uygulanan para politikasını etkilemektedir. Para politikası sistemde bir tekerlek olarak düşünülürse kredi verme kanalındaki sıkıntı o tekerlekteki kum olarak düşünülebilir. Yani tekerlekteki kum miktarı ne kadar artarsa etkin politikaların uygulanması da o kadar zor

olacaktır (Fell vd, 2017:71). Banka kredileri kanalına göre uygulanan bir para politikası banka rezervlerini değiştirerek bankaların kredi verme yeteneğini etkilemektedir. Bu kanal para politikalarıyla bankaların kredi imkanlarını genişletip daraltarak ekonomik aktörlerin yatırım ve harcama kararlarını ve nihayet hasılayı etkilemektedir (Belke ve Kaya, 2017:187). Bu perspektifte sorunlu kredilerin çözülmesi başta ekonomi açısından büyük önem teşkil etmektedir.

Her ülke, sorunlu kredilerin çözülmesinde ülkelerindeki sosyal politikalara, bankacılık düzenlemelerine ve makroekonomik konjonktürdeki değişimlerine göre farklı yöntemler tercih edebilmektedir. Türkiye’de sorunlu kredilerin çözümü için farklı kanallardan bazı yöntemler denenmiştir. Bunlardan ilki, 1990’lı yıllarda reel sektörün yaşadığı ekonomik krizin aşılması amacıyla yönelik olarak geliştirilen ve dünyada geliştirilen yeni yöntemlere temel olarak alınan Londra Yaklaşımı, yine Londra Yaklaşımı’ndan türetilen İstanbul Yaklaşımı ile onu takip eden Anadolu Yaklaşımı ve son olarak tüm dünyada bu alanda uzmanlaşan ve Türkiye’de de etkinlikleri hızla artan Varlık Yönetim Şirketleri’dir (Oy, 2009:63).

Birçok ülkede Varlık yönetim şirketleri, sistemik finansal sektör stresinden kaynaklanan sıkıntılı varlıkları yönetmek için kullanılmıştır ve takipteki alacak sorunlarından muzdarip bankacılık sektörünün tasfiyesinde önemli katkılarda bulunmuştur. İsveç’te (1990’ların başlarında), Kore’de (1990’ların sonlarında) ve daha yakın zamanlara bakıldığında İrlanda (2010), İspanya (2012) ve Slovenya (2013)’da bankacılık krizlerinin ortasında kurulan Varlık Yönetim Şirketleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Buradaki şirketlerin ortak özelliklerinden biri, hükümetlerin, bu şirketlerin kuruluşlarında sermaye sağlayarak, fonlamayı kolaylaştırarak ve yasaları geçirerek onların yaratılmasında güçlü bir şekilde yer almalarıdır (Fell vd, 2017: 73).

Varlık yönetim şirketleri faaliyet gösterdiği ülkenin ekonomik ve politik şartlarına göre farklı uygulamalara tabi olabilmektedir. Ülkelerde sorunlu varlıkların yönetimi için merkezi varlık yönetim şirketleri ve merkezi olmayan varlık yönetim şirketleri olmak üzere iki tür alternatif strateji mevcuttur.

Merkezi Varlık Yönetim Şirketleri; Merkezileştirilmiş varlık yönetim şirketleri, bir kurumda borç yeniden yapılandırılmasında iş gücü becerilerinin ve bilgi teknolojisinin merkezileştirilmesi becerilerinin ve kaynaklarının birleştirilmesine izin verir ve bu nedenle merkezileştirilme mümkün olan maksimum değer elde edilmesinde daha verimli olabilir (Kliengebiel, 2000:5).

Merkezi Olmayan Varlık Yönetim Şirketleri; Genel olarak üç tür merkezi olmayan varlık yönetim şirketi vardır. Bunlar;

- Bankanın sahip olduğu ayrı bir varlık yönetim şirketleri: Kötü aktiflerin yönetilmesinde uygulanan yöntemlerden birisi de banka içinde sadece kötü aktiflerin yönetimi ile ilgili bir birim oluşturulması veya bankanın iştiraki olarak bankaya özel bir aktif yönetim şirketinin kurulmasıdır.
- Mevcut bankanın sorunlu varlıkları toplayıcı bir banka olarak yapılandırılması şeklindeki varlık yönetim şirketi: Örgütlenme konusunda diğer bir yöntem tahsilatçı banka yöntemidir. Söz konusu banka iyi banka ve kötü banka olmak üzere ikiye ayrılır. Kötü banka yani tahsilatçı banka yalnızca kalitesi düşük olan aktiflerin yönetimi ve tasfiyesi ile görevlendirilmektedir.
- Yapılandırma ve tasfiye işlemlerini birlikte yürüten varlık yönetim şirketleri: Bu yöntemde kamu otoritesinin idaresine geçmiş olan sorunlu bankanın varlıkları bu amaç için kurulmuş VYŞ tarafından yönetilmektedir. VYŞ kendi bünyesine almış olduğu sorunlu varlıkları tasfiye eder (Erarslan vd, 2018:309).

Türkiye’de Varlık yönetim şirketleri resmi olarak “Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF), bankalar ve diğer mali kurumların alacakları ile diğer varlıklarının satın alınması, tahsili, yeniden yapılandırılması ve satılması amacıyla yönelik olarak faaliyet göstermek üzere bu Yönetmelik hükümlerine göre izin alarak kurulan şirketlerdir.” şeklinde ifade edilmektedir (1 Kasım 2006 tarihli 26333 sayılı Resmi Gazete).

Varlık yönetim şirketleri; ödeme kabiliyeti bulunmayan ve/veya kısmen bulunan ve/veya tahsilatın olması gerekenden daha ileri bir tarihte yapılacağına anlaşıldığı ancak tüm bu olumsuzluğa rağmen kısmi de olsa tahsilat imkânı olan ve/veya varlıkları para eden şirketlerin borçlarını bankalara oranla daha uygun bir fiyatla satın alarak bu yolla bankalara belli bir kaynak aktarımı yapan ve daha sonra da söz konusu alacağın tahsilatını gerçekleştirmeye çalışan kuruluşlardır (Oy, 2009:66).

Varlık yönetim şirketlerinin kurulabilmesi için başta kuruluş işleminin Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu (BDDK) tarafından uygun görülmesi şartıyla;

- Anonim ortaklık şeklinde kurulması,
- Ödenmiş sermayesinin yirmi milyon Türk Lirasından az olmaması,
- Hisse senetlerinin tamamının nama yazılı ve nakit karşılığı çıkarılması,
- Ticaret unvanında "Varlık Yönetim Şirketi" ibaresinin bulunması,
- Kurucularının ilgili yönetmelikte sayılan şartları taşıması gerekmektedir (Çelik, 2017:8).

Varlık yönetim şirketleri sadece TMSF, bankalar, faktoring ve leasing şirketleri gibi finansal kuruluşların gecikmiş alacaklarını satın alabilmekte, bankacılık dışındaki sektörlerin (örneğin reel sektörün) tahsili gecikmiş

alacaklarını ise satın alamamaktadırlar. Bahsi geçen süreçte varlık yönetim şirketinin bu faaliyeti gerçekleştirmekteki amacı ise, ilgili kurumlardan daha düşük bedel ödeyerek devir aldığı alacakları, borçlulardan daha yüksek bir bedelle tahsil ederek, oluşacak fark ölçüsünde kazanç elde etmektir. Diğer taraftan bu şirketler alacak veya diğer varlıkları satın alabilmek amacıyla, bu satın alımı yapacakları banka veya diğer mali kurumlardan kredi kullanamazlar (Çelik, 2017:7-8). Tablo 1’de belli dönemlerde bazı bankalar tarafından tahsili gecikmiş bazı alacakların satış örnekleri gösterilmektedir.

Banka Adı	Tahsili Gecikmiş Alacak Miktarı (TL)	Satış Bedeli (TL)	Satılan Varlık Yönetim Şirketi
Garanti Bankası (20.11.2018)	337.188.588,73	17.550.000,00	Güven Varlık Yönetim A.Ş.
Akbank (26.12.2018)	446.000.000,00	19.400.000,00	Arsan Varlık Yönetim A.Ş., İstanbul Varlık Yönetim A.Ş. ve Sümer Varlık Yönetim A.Ş.
Yapı Kredi Bankası (19.03.2019)	396.328.632,09	24.040.000,00	Gelecek Varlık Yönetimi A.Ş., ve Efes Varlık Yönetim A.Ş.

Tablo 1. Tahsili Gecikmiş Alacakların Satış Örnekleri **Kaynak:** Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP).

Örneklere bakıldığında; tahsili gecikmiş alacakların Varlık Yönetim Şirketlerine satış bedellerinin asıl alacak miktarına göre epey düşük olduğu görülmektedir. Ancak bankalar bu alacaklardan ortalama 2-3 yıl süresince yaptıkları tahsilat işlemlerine rağmen borçları tahsil edemediklerinden ve bu kredilerin büyük bir kısmının hiç tahsil imkanı olmaması ya da kısmen tahsil imkanı olmasından dolayı satış işlemini gerçekleştirmektedirler. Böylelikle bankalar önemli bir işletme yükünden kurtulmaktadırlar. Şekil 2’de kurulduğu günden bu yana Varlık Yönetim Şirketlerine devredilen tahsili gecikmiş alacaklar gösterilmektedir.

Şekil 2. Yıllara Göre Varlık Yönetim Şirketlerine Devredilen Tahsili Gecikmiş Alacaklar (Milyar TL) **Kaynak:** Tarmur ve Cığazoğlu, 2018:11. ve Varlık Yönetim Şirketleri Derneği.

Türkiye’de Varlık Yönetim Şirketleri faaliyete geçtikleri 2008 yılından beri en yüksek satış seviyesine 2017 yılında ulaşmıştır. Bu şirketler 2017 yılında finansal kurumlardan anapara tutarı 8,6 milyar TL olan tahsili gecikmiş alacak satın almışlardır. 2018 yılında ise bu rakam 5 milyar TL olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılında batık kredi satışlarının daralması bazı bankaların o yıl içerisinde satış gerçekleştirememesi, kredi büyümesinde zayıflama ve yüksek faiz oranları ile ifade edilebilir.

Kuruldukları günden bu zamana kadar portföyünü satan banka sayısında ve piyasaya yeni giren varlık yönetim şirketlerinin sayısında belirgin bir artış görülmektedir. BDDK verilerine göre şu anda Türkiye’de aktif olarak faaliyet içerisinde olan 20 tane Varlık Yönetim Şirketi bulunmaktadır. Portföylerin bankalardan devralınmasıyla birlikte Varlık Yönetim Şirketlerinin çatısı altında borçlarını yapılandırma fırsatı elde eden borçlu sayısı 3.5 milyona ulaşmıştır. Bu süreçte 800 bini aşkın kişinin ise sorunlu kredileri Varlık Yönetim Şirketleri tarafından çözümlenmiştir (VŞYD, 2019). Tablo 2’de Varlık Yönetim Şirketlerinin avantajları ve dezavantajları belirtilmektedir.

Avantajlar	Dezavantajlar
<ul style="list-style-type: none"> • Uygulama becerisi ve kaynakların bir acentede birleştirilerek ölçek ekonomisi oluşturulması, • Varlıkların büyük bir havuzda toplanarak menkul kıymetleştirilmesinin daha kolay hale gelmesi, • Teminatların merkezileşmesi ile borçluların üzerinde ve yönetimde (potansiyel olarak) daha çok etkin olması, • Bankaların ve şirketler arasındaki bağlantının kopması ve böylece kredi tahsilatının potansiyel olarak iyileşmesi, • Bankaların temel işlerine odaklanmalarının sağlanmasına imkan tanınması, • Ekonominin düzenli bir şekilde sektörel yapılanması ihtimalinin artması, • Tek tip çalışma yöntemi uygulamalarına izin vermesi, • Kredilerin geri kazandırılması ve bankaların yeniden yapılanmasını hızlandırmak için özel yetkiler verilebilmesi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bankaların, borçlular hakkında bilgi topladıklarından dolayı Varlık Yönetim Şirketlerine göre bilgi avantajına sahip olmaları, • Bankaların, kredi onayı ve izleme prosedürlerini iyileştirerek alacakların dönmesi ve gelecekteki zararları önlemek için daha iyi teşvikler sağlayabilmeleri, • Bankaların yeniden yapılandırma sürecinde gerekli olabilecek ek finansmanları sağlayabilmeleri, • Varlık Yönetim Şirketlerine devredilen varlıklar aktif olarak yönetilmezse, bu durumun Varlık Yönetim Şirketlerinin ödeme disiplini genel bir bozulmanın öncülüğünü yaparak varlık değerinde ciddi bir bozulmaya neden olabilmesi, • Özellikle bankacılık sistemi varlıklarının büyük bir bölümünü taşıyan bir kamu sermayeli Varlık Yönetim Şirketinin politik baskılardan etkilenmesi.

Tablo 2. Varlık Yönetim Şirketlerinin Avantajları ve Dezavantajları **Kaynak:** Kliengebiel, 2000:6.

Bahsedilen avantajların yanı sıra zamanla kendi teknolojisini geliştiren ve kendi insan kaynağını yaratan Varlık Yönetimi Şirketleri, sektörde doğrudan ve dolaylı yaklaşık 5.000 kişiye istihdam sağlayarak ekonomik anlamda bir fırsat yaratmışlardır (VŞYD, 2019).

4 Sonuç ve Değerlendirme

Finansal sistemin en büyük aracı kurumu olan bankacılık sektöründe, istikrarsız ekonomik yapı ve risk yönetiminde etkinsizlik gibi sebeplere bağlı olarak bazı dönemlerde tıkanmalar yaşanmaktadır. Bu durum, sadece bankacılık sektörünü değil aynı zamanda ülke ekonomisini de etkilemektedir. Kredi müşterilerinin bankalardan aldıkları borçları geri ödeme yükümlülüklerini yerine getiremeyip, kredi tahsilatının yapılamaması durumunda ortaya çıkan sorunlu krediler için bankalar belirli bir karşılık ayırmaktadırlar. Bu durum bankaların bilançolarını olumsuz etkileyerek banka karlılığını düşürmekte hatta sorunlu kredilerin toplam krediler içindeki payının giderek artmasının etkisi banka iflaslarına kadar gitmektedir.

Bankacılık temelli bir finansal sisteme sahip olan Türkiye’de, sorunlu kredilerin artışı ekonominin geneli üzerinde bir tahribata neden olmaktadır. Üretimin başlıca finansman kaynağı olan kredi akışında bir sıkıntı yaşamamak için banka bilançolarının sorunlu kredilerden arındırılması gerekmektedir. Bu süreçte geline son noktada Varlık Yönetim Şirketleri önemli bir misyon üstlenerek bankaların ve kredi borçlularının yükünü hafifletmektedirler. Varlık Yönetim Şirketleri, bankaların tahsili gecikmiş alacaklarını ihale ile belirli bir iskonto karşılığında alıp, borçlunun durumuna göre yapılandırarak borçluların yeniden ekonomiye kazandırılmasını amaçlamaktadır. Bankalara kredi borcunu ödeyemeyen borçlular, daha esnek ödeme planı ve hatta bazen borçlulara yönelik yapılan faiz indirimleri ile kredi borcunu ödemediği takdirde maruz kaldığı kötü kredi sicilinden, finansal ve hukuki sınırlamalardan kurtulabilmektedirler. Varlık Yönetim Şirketleri Derneği’nin açıklamasına göre; tahsili gecikmiş alacakların bankalardan devralınmasıyla birlikte Varlık Yönetim Şirketlerinin çatısı altında borçluların yapılandırma fırsatı elde eden borçlu sayısı 3.5 milyona ulaşmıştır. Bugüne kadar ise 800 bin kredi borçlusu, borçlu konumundan, dolayısı ile finansal ve hukuki sınırlandırmalarından kurtulmuştur.

Varlık Yönetim Şirketleri, bankalardan sorunlu kredilerin yükünü alarak, bankaların kredi verme ve mevduat toplama gibi asli görevlerine odaklanabilmelerine imkan sağlamaktadır. Bu sayede ekonominin ihtiyaç duyduğu kaynak akışı da daha etkin hale gelecektir.

Kaynakça

- Ağaoğlu, A. E. (1989), Türkiye’de Banka İşletmelerinin Ekonomik Analizi ve Gelişme Eğilimleri, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Basel (2000), Principles for the Management of Credit Risk, Basel Committee on Banking Supervision <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/03/temelekonomikgostergeler-1.pdf> Erişim Tarihi: 09.03.2019.
- Belke, M. ve Kaya, H. (2017), Türkiye’de Para Politikalarının Kredi Kanalı Aktarımı: Var Yaklaşımı, Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2/3 ISSN : 2602-2486.
- Black, J., Hasminzade, N ve Myles, G. (2009), Dictionary of Economics, Third Edition, USA: Oxford.

- Brown, K. Ve Moles P. (2016), Credit Risk Management, Edinburgh Business School Heriot-Watt University Edinburgh. <https://www.ebsglobal.net/EBS/media/EBS/PDFs/Credit-Risk-Management-Course-Taster.pdf> Erişim Tarihi: 08.03.2019.
- Çelik, O. (2017), Bankacılık Sektörünün Son Yıllardaki Vazgeçilmezi: Varlık Yönetim Şirketleri Ve Türkiye Ekonomisindeki Yerleri, Vergi Sorunları Dergisi 350/1
- Edwards, B. (2004), Credit Management Handbook, Gower Publishing Limited. <http://cybercfo.net/creditmgt/Credit%20Managment%20Handbook.pdf> Erişim Tarihi: 08.03.2019.
- Eraslan, S., Önal, S. ve Gürsoy, O. (2018), Varlık Yönetim Şirketlerinde Birleşme Örneği Ve Muhasebe Uygulamaları, TESAM Akademi Dergisi , 5(2). 299 – 324 ISSN: 2148 – 2462.
- Fell, J., Grodzicki, M., Martin, R. ve O'Brien, E., (2017), A Role for Systemic Asset Management Companies in Solving Europe's Non-Performing Loan Problems, European Economy: Banks, Regulation and the Real Sector, 17(1).
- Kavcıoğlu, Ş. (2003), Ticari Bankalarda Sorunlu Kredilerin Yönetimi, Çözüm Yolları ve Takibi, Türkmen Kitabevi, İstanbul.
- Klingebiel, D. (2000), The Use of Asset Management Companies In The Resolution of Banking Crisis, World Bank Policy Research Working Paper, WPS/2284.
- Koçyiğit, S.Ç. ve Demir, A. (2014), Türk Bankacılık Sektöründe Kredi Riski ve Yönetimine İlişkin Bir Uygulama: Türkiye Garanti Bankası Örneği İşletme Araştırmaları Dergisi, 6/3 222-246.
- Oy, O. (2009), Varlık Yönetim Şirketleri, Beta Yayınevi, İstanbul.
- Öztürk, N. (2014), Para Banka Kredi, Ekin Yayınevi, İstanbul.
- Parasız, M.İ. (2000), Para, Banka ve Finansal Piyasalar, Bursa, Ezgi Kitabevi Yayınları.
- Resmi Gazete, (2006), 1 Kasım 2006 tarihli 26333 sayılı Resmî Gazete, Varlık Yönetim Şirketlerinin Kuruluş Ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik, <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.10744&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0> Erişim Tarihi: 10.03.2019.
- Selimler, H. ve Eken, M.H. (2004), Banka Muhasebesi, No: 375, Der Yayınları, İstanbul.
- Sipahi, N. (2003), Problemlı Kredilerin Yeniden Yapılandırılması Uluslar Arası Uygulamalar Ve Türkiye Örneği, TCMB Yayınları.
- Şahbaz, N. ve İnkaya, A. (2014), Türk Bankacılık Sektöründe Sorunlu Krediler ve Makro Ekonomik Etkileri, Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi 1/1.
- Tarmur, S. ve Cıgızoğlu, O. (2018), Turkish NPL Purchasing Market, Overview and the Way Forward, <https://www.pwc.com.tr/tr/sektorler/yatirim-yonetimi/turkiye-tahsilli-gecikmis-alacaklar-satis-piyasasi-raporu-final.pdf> Erişim Tarihi: 02.04.2019.
- TC. Hazine ve Maliye Bakanlığı, (2019), <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2019/03/temelekonomikgostergeler-1.pdf> Erişim Tarihi: 12.03.2019.
- Tokel, Ö. E. (2004), Kredi Risk Modelleri Kullanılarak Kredi Taleplerinin Değerlendirilmesi” Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- <https://www.dunya.com/finans/haberler/5-milyarlik-batik-kredi-satildi-ozel-haberi-435822> Erişim Tarihi: 03.04.2019.
- <http://www.varlikyonetim.org.tr/Pagedetail.aspx?Id=7> Erişim Tarihi: 29.03.2019.
- <http://www.kap.org.tr> Erişim Tarihi: 20.03.2019.